

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. balandžio 25 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Gražinos Davidonienės, Sigitos Rudėnaitės (kolegijos pirmininkė) ir Antano Sinnišio (pranešėjas),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnaginėjo civilinę bylą pagal ieškovės bankrutavusios uždarnosios akcinės bendrovės „Astig“ kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. birželio 17 d. sprendimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės bankrutavusios uždarnosios akcinės bendrovės „Astig“ ieškinį atsakovei uždarajai akcinei bendrovei „RRT“ dėl sandorio pripažinimo negaliojančiu ir restitucijos taikymo, tretieji asmenys „SIA Velve“ ir A. U..

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių *actio Pauliana* (Pauliano ieškinys) sąlygas, nesąžiningumo prezumpciją, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė prašė pripažinti niekiniu ir negaliojančiu 2018 m. sausio 3 d. mokėjimo pavedimą, kuriuo ieškovė sumokėjo atsakovei 48 960,65 Eur, taikyti restituciją ir priteisti ieškovei iš atsakovės 48 960,65 Eur bei 6 proc. dydžio procesines palūkanas nuo priteistos sumos už laikotarpį nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
3. Ieškovė nurodė, kad Vilniaus apygardos teismo 2018 m. kovo 6 d. nutartimi jai iškelta bankroto byla. Bankroto administratorė nustatė, kad 2017 m. gruodžio 5 d. ieškovė ir atsakovė sudarė sutartį dėl transporto paslaugų, pagal kurią ieškovė įsipareigojo sumokėti per 20 dienų už paslaugas ir medžiagas pagal išrašytas PVM sąskaitas faktūras. Atsakovė ieškovei 2017 m. gruodžio 11 d. išrašė 10 598,70 Eur sumos PVM sąskaitą faktūrą Nr. RRT5137; 2017 m. gruodžio 18 d. – 24 973,42 Eur sumos PVM sąskaitą faktūrą Nr. RRT5151 ir 2017 m. gruodžio 22 d. – 13 388,53 Eur sumos PVM sąskaitą faktūrą Nr. RRT5169. Ieškovė šias PVM sąskaitas faktūras apmokėjo 2018 m. sausio 3 d. mokėjimo pavedimu, sumokėdama atsakovei 48 960,65 Eur sumą. Atliekant mokėjimą tik 2017 m. gruodžio 11 d. PVM sąskaitos faktūros apmokėjimo terminas buvo pradelstas viena diena, o kitų dviejų PVM sąskaitų faktūrų apmokėjimo terminai dar nebuvo suėję. Ginčijamas 2018 m. sausio 3 d. mokėjimas prieštarauja imperatyvioms įstatymo normoms, nes atliktas ieškovei esant faktiškai nemokiai bei pažeidžiant Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.930¹ straipsnyje nustatytą atsiskaitymų eiliskumą, todėl atliktas mokėjimas prieštarauja imperatyvioms įstatymo normoms (CK 1.80 straipsnis). Ginčijamo mokėjimo metu ieškovė buvo skolinga Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – VMI) 19 789,04 Eur, taip pat buvo nevykdanti anksčiau atsiradę įsipareigojimai tos pačios eilės kreditoriams. Taip pat yra visos būtinos sąlygos ginčijamą sandorį pripažinti negaliojančiu *actio Pauliana* pagrindu pagal CK 6.66 straipsnį. Bankroto administratorė, gindama ieškovės kreditorių interesus, turi neabejotiną ir galiojančią reikalavimo teisę, ieškinio senaties terminas nepraleistas, o ginčijamas mokėjimas pažeidė ieškovės kreditorių teises ir interesus, nes juo buvo suteikta atsiskaitymo pirmenybė atsakovei, sumažinant galimybę atsiskaityti su kitais kreditoriais. Ieškovė neprivalėjo ginčijamo sandorio sudaryti, buvo nesąžininga, nes žinojo, kad sudaromas sandoris pažeis jos kreditorių teises. Atsakovės nesąžiningumas nėra teisiskai reikšminga aplinkybė, nes ginčijamas vienašalis sandoris. Tai, kad ginčijamą mokėjimą ieškovė atliko būdama faktiškai nemoki, patvirtina ieškovės 2017 m. gruodžio 31 d. balanso duomenys. Ginčijamas sandoris pripažintinas niekiniu ir negaliojančiu, taikytina restitucija priteisiant ieškovei iš atsakovės 48 960,65 Eur sumą.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų bei kasacinio teismo procesinių sprendimų esmė

4. Vilniaus apygardos teismas 2019 m. rugpjūčio 29 d. sprendimu ieškinį patenkino: pripažino niekiniu ir negaliojančiu 2018 m. sausio 3 d. mokėjimo pavedimą, kuriuo ieškovė sumokėjo atsakovei 48 960,65 Eur; taikė restituciją ir priteisė iš atsakovės ieškovės naudai 48 960,65 Eur; priteisė iš atsakovės 6 proc. metinių palūkanų nuo priteistos sumos nuo bylos iškėlimo teisme dienos (2019 m. vasario 21 d.) iki teismo sprendimo visiško įvykdymo.
5. Teismas nustatė, kad 2017 m. spalio 24 d. trečiasis asmuo „SIA Velve“ (pagrindinė rangovė) ir ieškovė (subrangovė) sudarė statybos rangos sutartį. 2017 m. gruodžio 5 d. ieškovė (užsakovė) ir atsakovė (tiekėja) sudarė sutartį dėl transporto paslaugų, pervežant krovinius su inertinėmis medžiagomis. Pagal šios sutarties 3 punktą ieškovė įsipareigojo sumokėti atsakovei per 20 dienų už paslaugas bei medžiagas pagal pateiktus krovinio važtaraščius ir jų pagrindu išrašytas sąskaitas faktūras. 2017 m. gruodžio 5 d. ieškovė, atsakovė ir trečiasis asmuo „SIA Velve“ (pagal sutartį pagrindinė generalinė rangovė) sudarė susitarimą, pagal kurį ieškovės vėlavimo atsiskaityti su atsakove už pateiktas medžiagas atveju, kai trečiasis asmuo nėra sumokėjęs ieškovei už medžiagas, trečiasis asmuo tiesiogiai sumoka atsakovei už pateiktas medžiagas. Ginčijamu 2018 m. sausio 3 d. mokėjimo pavedimu pagal atsakovės išrašytas tris PVM sąskaitas faktūras ieškovė sumokėjo atsakovei 48 960,65 Eur sumą. Tik vienos iš šių PVM sąskaitų faktūrų išrašytos 2017 m. gruodžio 11 d., apmokėjimo terminas (2018 m. sausio 2 d.) atliekant ginčijamą mokėjimą buvo pradelstas viena diena, o kitų dviejų PVM sąskaitų faktūrų, išrašytų 2017 m. gruodžio 18 d. ir 2017 m. gruodžio 22

- d., apmokėjimo terminai atliekant ginčijamą mokėjimą nebuvo suėję.
6. Teismas, sprenddamas dėl atsiskaitymo tvarkos eiliškumo pažeidimo, remdamasis nustatytomis faktinėmis aplinkybėmis, padarė išvadą, kad, atliekant ginčijamą pavedimą, ieškovei neužteko lėšų visiems mokėjimams vykdyti, todėl ieškovė privalėjo prioriteto tvarka vykdyti mokėjimus į valstybės biudžetą bei mokėjimus pagal kitus mokėjimo dokumentus kalendorinio eiliškumo tvarka ([CK 6.930¹ straipsnis](#)). Teismas konstatavo, kad ieškovė, būdama nemoki, atsiskaičiusi su atsakove po to, kai buvo suėję lėšų mokėjimo terminai kitiems kreditoriams, taip suteikdama pirmenybę atsakovei, pažeidė atsiskaitymo eilę ir (ar) tvarką. Teismas nurodė, kad [CK 6.930¹ straipsnio](#) nuostatos yra imperatyvaus pobūdžio ir jų paskirtis yra įvesti finansinę drausmę neturinio pakankamai pinigų sumokėti visų skolų skolininko mokėjimų eiliškumo srityje. Sandoris, kuris prieštarauja imperatyvioms įstatymo normoms, yra niekinis, negalioja nuo jo sudarymo momento ir negali sukurti teisinių padarinių nepriklausomai nuo to, ar jis yra vienašalis, ar dvišalis, ar daugiašalis ([CK 1.78 straipsnio 1 dalis](#)). Pagal [CK 1.80 straipsnio 2](#) dalį kiekviena šalis privalo grąžinti kitai šaliai visa, ką pagal jį yra gavusi, o ši taisyklė galioja ir vienašalio sandorio pripažinimo niekiniu atveju.
 7. Sprenddamas dėl *actio Pauliana* instituto taikymo, teismas pažymėjo, kad byloje nėra ginčo, jog atlikdama mokėjimo pavedimą ieškovė buvo nemoki ir suteikė pirmenybę atsakovei. Teismas nustatė, kad ieškovė nuo 2017 m. pabaigos iš esmės nutraukė atsiskaitymus su kreditoriais, o suderinti šalių veiksmai, sudarant 2017 m. gruodžio 5 d. trišalį susitarimą, suponuoja išvadą, jog atsakovė žinojo apie ieškovės neatsiskaitymą su kitais kreditoriais. Teismo vertinimu, nurodytas susitarimas patvirtina, kad atsakovė suvokė ieškovės nemokumo ir negebėjimo atsiskaityti su kreditoriais aplinkybes. Teismas pripažino labiausiai tikėtina atsakovę buvus nesąžiningą, nes atsakovė nevykdė verslo subjektams kylančios didesnio atidumo pareigos pasidomėti, ar tam tikrais susitarimais nepažeidžiami kitų ieškovės kreditorių interesai bei įstatymai. Teismas nurodė, kad nustatytų aplinkybių pakanka pripažinti, jog atsakovė nesilaikė apdairaus ir rūpestingo verslininko elgesio standarto. Ieškovė atsiskaitė su atsakove po to, kai buvo suėję lėšų mokėjimo kitiems kreditoriams terminai, atsakovė atsidūrė palankesnėje padėtyje nei kiti ieškovės kreditoriai, kurie neabejotinai buvo suinteresuoti tuo, kad ieškovė su jais atsiskaitytų.
 8. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal atsakovės apeliacinį skundą, 2020 m. birželio 18 d. nutartimi Vilniaus apygardos teismo 2019 m. rugpjūčio 29 d. sprendimą paliko nepakeistą. Kolegija nusprendė, kad nors ginčijamo sandorio nėra pagrindo pripažinti niekiniu ir negaliojančiu [CK 1.80 straipsnio](#) pagrindu, tačiau jis pagrįstai pirmosios instancijos teismo pripažintas negaliojančiu pagal [CK 6.66 straipsnį](#).
 23. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal atsakovės kasacinį skundą, 2021 m. balandžio 28 d. nutartimi panaikino Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. birželio 18 d. nutartį ir perdavė bylą iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui. Teisėjų kolegija konstatavo, kad, sprenddamas dėl ginčijamo mokėjimo nurodymo, kaip atsiskaitymo sandorio, negaliojimo [CK 6.66](#) straipsnyje nustatytu sandorių nuginklėjimo pagrindu, apeliacinės instancijos teismas šią normą aiškino ir taikė netinkamai, nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos šios normos taikymo praktikos, neįtyrė visų reikšmingų ginčui išspręsti aplinkybių, susijusių su ginčijamo sandorio sudarymu, todėl tinkamai nenustatė būtinųjų sąlygų nuginklyti šį sandorį – ieškovės, kaip skolininkės, prievolės sudaryti šį sandorį nebuvimo ir atsakovės, kaip atsiskaitymą gavusios kreditorės (su skolininke sandorį sudariusio trečiojo asmens), nesąžiningumo. Teisėjų kolegija nurodė, kad dėl šių pažeidimų priimtas apeliacinės instancijos teismo procesinis sprendimas (nutartis) negali būti pripažįstamas teisėtu ir tai sudaro pagrindą jį panaikinti ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui.
 9. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, pakartotinai išnagrinėjusi bylą pagal atsakovės apeliacinį skundą, 2021 m. birželio 17 d. sprendimu panaikino Vilniaus apygardos teismo 2019 m. rugpjūčio 29 d. sprendimą ir priėmė naują sprendimą – ieškinį atmetė ir išsprendė bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausimą: priteisė iš ieškovės bankroto administravimui skirtų lėšų trečiajam asmeniui 435,50 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimą ir atsakovei – 500 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų pirmosios instancijos teisme, ir 600 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimą.
 10. Kolegija nurodė, kad civilinėje teisėje taikoma asmenų sąžiningumo prezumpcija, kurios išimties nustatytos [CK 6.67](#) straipsnyje. Ieškovė nenurodė aplinkybių, kurios galėtų patvirtinti atsakovės nesąžiningumą pagal [CK 6.67](#) straipsnyje apibrėžtus kriterijus, todėl analizuojamu atveju atsakovės sąžiningumas yra preziumuojamas. Ieškovė, teigdama apie atsakovės nesąžiningumą, privalo tokią teiginį įrodyti (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 178 straipsnis).
 11. Kolegija pažymėjo, jog tam, kad būtų konstatuotas atsakovės nesąžiningumas, byloje turi būti nustatyta, jog atsakovė žinojo arba turėjo žinoti apie sunkią ieškovės finansinę padėtį ir tai, kad, įvykdžius ginčijamą mokėjimą, atsakovei buvo suteiktas įstatymų reikalavimų neatitinkantis prioritetas kitų ieškovės kreditorių atžvilgiu. Kolegija vertino, kad nors 2017 m. gruodžio 5 d. trišalis susitarimas dėl sumokėjimo tvarkos už pristatytas medžiagas objekte galėjo sukelti atsakovei abejonių dėl ieškovės galimos finansinės padėties, tačiau, kita vertus, pačios ieškovės atliktas mokėjimas atsakovei, nesinaudojant pagal trišalį susitarimą generalinio rangovo „SIA Velve“ suteiktu ieškovės prievolės įvykdymo užtikrinimu, tokias abejones galėjo išsklaidyti.
 12. Kolegija nurodė, kad sandorio šalies galimas aplaidumas ar neatsargumas, civilinėje teisėje egzistuojančio *bonus pater familias* (gero šeimos tėvo) standarto nesilaikymas negali būti sutapatinamas su sandorio šalies nesąžiningumu. Nagrinėjamos bylos kontekste atsakovės nesąžiningumui konstatuoti buvo būtina turėti duomenų, kad atsakovė, gavusi mokėjimą, žinojo ar turėjo žinoti apie sunkią ieškovės finansinę padėtį, negebėjimą atsiskaityti su aukštesnės ar tos pačios eilės kitais kreditoriais. Medžiagų tiekimo (pristatymo) į statybos objektą ir atsiskaitymo už perduotas medžiagas teisiniai santykiai negali būti prilyginami veiklos, pavyzdžiui, finansų sektoriuje, teisiniams santykiams. Tai reiškia, kad civilinėje teisėje nėra įtvirtinta pareiga juridiniam asmeniui pačiam surinkti duomenis apie užsakovo (kontrahento) mokumą, jo turimus kreditorius ir pan. Apie atsakovės nesąžiningumą būtų galima spręsti tik tuo atveju, jei byloje būtų įrodyta, kad atsakovė turėjo duomenis (žinojo) apie ieškovės neatsiskaitymą su kitais kreditoriais ir atsiskaitymo prioriteto prieš kitus kreditorius suteikimą būtent atsakovei. Aptartų aplinkybių ieškovė byloje iš esmės neįrodinėjo.
 13. Kolegija konstatavo, kad atsakovės, gavusios atsiskaitymą sudarius ginčijamą sandorį, nesąžiningumas nėra įrodytas. Kadangi byloje nebuvo nustatytas atsakovės, gavusios atsiskaitymą pagal ginčijamą sandorį, nesąžiningumas, tenkinti ieškovės *actio Pauliana* nėra pagrindo.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimų į jį teisiniai argumentai

14. Ieškovė kasaciniu skundu prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. birželio 17 d. sprendimą ir palikti galioti Vilniaus apygardos teismo 2019 m. rugpjūčio 29 d. sprendimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 14.1. Apeliacinės instancijos teismas pažeidė [CK 6.66](#) straipsnį, 6.67 straipsnio 5 punktą, [CPK](#) 178, 185 straipsnius, sprenddamas dėl atsakovės sąžiningumo, nepagrįstai atsakovei netaikė [CK 6.67 straipsnio](#) 5 punkte nustatytos nesąžiningumo prezumpcijos, dėl to netinkamai paskirstė šalims įrodinėjimo naštą ir nepagrįstai ieškovei perkėlė įrodinėjimo naštą paneigti atsakovės sąžiningumą:
 - 14.1.1. Ieškovė ieškinyje aiškiai nurodė, kad ginčo mokėjimu buvo apmokėta skola pagal tris PVM sąskaitas faktūras, nors dviejų PVM sąskaitų faktūrų apmokėjimo terminai nebuvo suėję. 2017 m. gruodžio 18 d. PVM sąskaitos faktūros Nr. RRT5151 apmokėjimo terminas suėjo 2018 m. sausio 8 d., o 2017 m. gruodžio 22 d. PVM sąskaitos faktūros Nr. RRT5169 apmokėjimo terminas suėjo tik 2018 m. sausio 12 d. Byloje nebuvo ginčo, kad minėtų dviejų PVM sąskaitų faktūrų apmokėjimo terminai nebuvo suėję ginčo sandorio sudarymo dieną. Todėl byloje turėjo būti taikoma [CK 6.67 straipsnio](#) 5 punkte nustatyta

nesąžiningumo prezumpcija;

- 14.1.2. ieškovė savo atsiliepime į atsakovės kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. birželio 18 d. nutarties, pasisakydama dėl atsakovės nesąžiningumo, prašė atsakovei taikyti nesąžiningumo prezumpciją. Kita vertus, nepriklausomai nuo to, ar šalis prašo ar neprašo taikyti nesąžiningumo prezumpciją, teismas, atsižvelgdamas į byloje nustatytas faktines aplinkybes, savo iniciatyva privalo taikyti nesąžiningumo prezumpciją esant [CK 6.67](#) straipsnyje nustatytiems pagrindams, nes tai susiję su ginčo santykių teisiniu kvalifikavimu, kurį vykdo teismas. Be to, bankroto bylų, ginčijant sandorius *actio Pauliana* pagrindu, nagrinėjimo procese įrodinėjimo procesas yra specifiskas, nes jose ginamas tiek privatus, tiek ir viešasis interesas, todėl teismas šiose bylose turi būti aktyvesnis nei kitose bylose;
- 14.1.3. apeliacinės instancijos teismas skundžiamo sprendimo 37 punkte nepagrįstai pažymėjo, kad „ieškovė nenurodė aplinkybių, kurios galėtų patvirtinti UAB „RRT“ nesąžiningumą pagal [CK 6.67](#) straipsnyje apibrėžtus kriterijus“, nes: pirma, ieškovė savo ieškinyje aiškiai nurodė aplinkybes, kurios patvirtina, kad ginčo sandoriu buvo apmokėta skola, kurios dalies mokėjimo terminas dar nebuvo suėjęs; antra, atsiliepime į atsakovės kasacinį skundą, teiktą dėl Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. birželio 18 d. nutarties, ieškovė prašė taikyti [CK 6.67](#) straipsnio 5 punkte nustatytą nesąžiningumo prezumpciją; trečia, byloje buvo nustatytos faktinės aplinkybės, pagal kurias teismas savo iniciatyva privalėjo taikyti [CK 6.67](#) straipsnio 5 punkte nustatytą nesąžiningumo prezumpciją;
- 14.1.4. tai, kad apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai netaikė atsakovei nesąžiningumo prezumpcijos, nulėmė netinkamą įrodymų vertinimą ir neteisėtą sprendimo priėmimą, nes ieškinys buvo atmetas vien tuo pagrindu, kad ieškovė nepaneigė atsakovės sąžiningumo, kurį apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai preziumavo. Tuo tarpu atsakovei taikant nesąžiningumo prezumpciją, iš esmės keičiasi įrodinėjimo naštos paskirstymas ir bylos įrodymų vertinimas;
- 14.1.5. pirmosios instancijos teismas nustatė aplinkybes, kurios neleidžia paneigti preziumuojamo atsakovės nesąžiningumo ir patvirtina, kad atsakovė nevykdė jai tenkančios pareigos pasidomėti ieškovės finansine padėtimi, o šios pareigos nevykdymas yra pagrindas konstatuoti atsakovės, kaip verslininkės, neapdairų ir nerūpestingą elgesį, vien to pakanka atsakovės nesąžiningumui kaip būtinai *actio Pauliana* sąlygai konstatuoti. Apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad 2017 m. gruodžio 5 d. trišalio susitarimo sudarymas galėjo sukelti atsakovei abejonų dėl ieškovės finansinės padėties. Tai reiškia, kad atsakovė, jai kylant abejonų dėl ieškovės finansinės padėties, elgdama pagal jai keliamus apdairumo ir rūpestingumo reikalavimus, turėjo veikti aktyviai ir pasidomėti ieškovės finansine padėtimi. Tačiau, kaip nustatė pirmosios instancijos teismas, atsakovė nesilaikė apdairaus ir rūpestingo verslininko elgesio standarto ir nesidomėjo ieškovės finansine padėtimi. Tokių bylos faktinių aplinkybių kontekste atsakovės neveikimas yra teisiškai reikšminga aplinkybė, neleidžianti paneigti preziumuojamo atsakovės nesąžiningumo.
- 14.2. Apeliacinės instancijos teismas, priskirdamas ieškovei įrodinėjimo našą paneigti atsakovės preziumuojamą sąžiningumą, nukrypo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos praktikos, kad nustačius (įrodžius) aplinkybes, pagrindžiančias vienos iš [CK 6.67](#) straipsnyje nustatytą nesąžiningumo prezumpciją taikymą, sandorį sudariusioms šalims nesąžiningumas preziumuojamas, todėl įrodinėjimo našta, siekiant paneigti nesąžiningumą ir apsiginti nuo ieškinių, tenka joms pačioms (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. lapkričio 16 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-411-611/2017](#); 2019 m. gruodžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-388-687-2019, kt.).
15. Atsakovė atsiliepimu į ieškovės kasacinį skundą prašo palikti galioti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. birželio 17 d. sprendimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
- 15.1. Byloje nėra duomenų, galinčių pagrįsti, kad nagrinėjamoje byloje buvo pagrindas taikyti [CK 6.67](#) straipsnio 5 punkte nustatytą nesąžiningumo prezumpciją. Atsakovė įvykdė sutartimi nustatytą prievolę – savo apyvartinėmis lėšomis nupirko medžiagas ir suteikė transportavimo paslaugas (reikalingas statybines medžiagas laiku pristatė ieškovei į objektą), dėl to ieškovei kilo pareiga (prievolė) sumokėti atsakovei už suteiktas paslaugas. Aplinkybė, kad dvi iš trijų už suteiktas paslaugas ieškovei pateiktų sąskaitų faktūrų buvo apmokėtos anksčiau, nei nurodyta PVM sąskaitoje faktūroje, negali sudaryti pagrindo teigti, kad ieškovės prievolės (skolos) terminas yra nepasibaigęs. Pagal [CK 6.123](#) straipsnio 1 dalį, prievolė baigiasi tuomet, kai ji yra tinkamai įvykdoma. Nei [CK](#), nei šalių sudarytoje sutartyje nenustatyta, kad ieškovė už suteiktas paslaugas negali atsiskaityti anksčiau, nei nurodyta sutartyje ar sąskaitoje faktūroje.
- 15.2. [CK 6.67](#) straipsnyje įtvirtintas nesąžiningumo prezumpcijos sąlygas turi įrodyti kreditorius.
- 15.3. Ieškovė viso bylos nagrinėjimo proceso metu laikėsi pozicijos, kad ginčijamas sandoris yra vienašalis sandoris, dėl to ginčui išspręsti visiškai nereikšmingos aplinkybės ar faktai, susiję su atsakovės (ne)sąžiningumu. Nei ieškinyje, nei atsiliepime į apeliacinį skundą ieškovė nekėlė klausimo dėl [CK 6.67](#) straipsnio 5 punkto taikymo, taip pat neteikė įrodymų, kokiems kreditoriams ginčijamo sandorio sudarymo metu ieškovė buvo skolinga.
- 15.4. Kadangi bylos nagrinėjimo metu nebuvo keliamas klausimas dėl nesąžiningumo prezumpcijos, todėl atsakovė neteikė jokių įrodymų, patvirtinančių jos sąžiningumą. Todėl jei apeliacinės instancijos teismas būtų pritaikęs [CK 6.67](#) straipsnio 5 punkte nustatytą nesąžiningumo prezumpciją šioje proceso stadijoje, kur galioja naujų įrodymų pateikimo apribojimai, būtų pažeistos atsakovės teisės bei kreditoriaus, skolininko ir jo turtą įsigijusio asmens interesų pusiausvyra.
- 15.5. *Actio Pauliana* negali būti aiškinamas taip, kad sudarytų prielaidas ginčyti sandorius, kurie jų sudarymo metu nebuvo draudžiami ir atitiko įprastą verslo praktiką, nepaisant to, kad jų sudarymo metu skolininkas turėjo įsipareigojimų ir kitiems kreditoriams, o vėliau jam buvo iškelta bankroto byla. Atsakovei įvykdžius sutartį, sudarytą su ieškove, sąskaitų apmokėjimas vertintinas kaip įprasta verslo praktika – atsiskaitymo už suteiktas paslaugas rezultatas. Aplinkybė, kad mokėjimo pavedimo metu buvo kitų kreditorių, nesudaro pagrindo konstatuoti nesąžiningumo prezumpciją, nustatytą [CK 6.67 straipsnio 5](#) punkte.
- 15.6. Reikalavimas dvišalio sandorio šaliai, kai ji yra įvykdžiusi savo įsipareigojimus pagal sutartį, kiekvienu atveju gavus iš sutartinio kontrahento sutarties įvykdymą (mokėjimą) domėtis kitos sutarties tikrąja finansine būkle ir rūpintis kitų kreditorių interesais (taip pat nepriimant mokėjimų ar juos dalinai grąžinant, kad būtų tinkamai paskirstomi), neatitinka protingumo, teisingumo bei normalių verslo santykių principų. Būtent ieškovės vadovas, kuris turi žinoti įmonės būklę, yra atsakingas už įmonės sprendimus, jų verslo logiką, šios priimanų sprendimų rizikos negalima perkelti sąžiningai atsakovei. Byloje nėra jokių duomenų, liudijančių atsakovės nesąžiningumą ieškovės kreditorių atžvilgiu.
16. Trečiasis asmuo „SIA Velve“ pateikė atsiliepimą į kasacinį skundą, tačiau Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus atrankos kolegijos 2021 m. spalio 12 d. nutartimi jį atsisakyta priimti.
17. Kitų atsiliepimų į kasacinį skundą [CPK 351](#) straipsnyje nustatyta tvarka negauta.

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl bylos nagrinėjimo kasacine tvarka ribų

18. Pagal civiliniame procese galiojantį dispozityvumo principą teisminio nagrinėjimo dalyko nustatymas yra ginčo šalių, o ne teismo pareiga, teismas nagrinėja ginčą neperžengdamas ginčo šalių nustatytų ribų. Viena iš šio principo išraiškų yra įtvirtinta [CPK 353](#) straipsnyje, kuriame nurodyta, kad kasacinis teismas patikrina teisės taikymo aspektu apskųstus sprendimus ir (ar) nutartis, o kasacijos funkciją vykdo neperžengdamas kasacinio skundo ribų. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad ši byla kasacine tvarka nagrinėtina neperžengiant kasacinio skundo ribų, nes pagrindo jas peržengti nenustatyta ([CPK 353](#) straipsnio 1, 2 dalys). Kasacinio nagrinėjimo dalykas yra kasatoriaus kasaciniame skunde nurodyti motyvuoti kasacijos pagrindai.

Dėl [CK 6.67](#) straipsnio 5 punkte įtvirtintos nesąžiningumo prezumpcijos taikymo nagrinėjamoje byloje

19. [CK 6.66](#) straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad kreditorius turi teisę ginčyti skolininko sudarytus sandorius, kurių pastarasis sudaryti neprivalėjo, jeigu šie sandoriai pažeidžia kreditoriaus teises, o skolininkas apie tai žinojo ar turėjo žinoti (lot. *actio Pauliana*); sandoris pažeidžia kreditoriaus teises, jeigu dėl jo skolininkas tampa nemokus arba būdamas nemokus suteikia pirmenybę kitam kreditoriui, arba kitaip pažeidžiamos kreditoriaus teisės.
20. *Actio Pauliana* instituto paskirtis – ginti kreditorius nuo nesąžiningų skolininkų, vengiančių vykdyti savo turimas prievolės. [CK 6.66](#), 6.67 straipsniuose įtvirtintas teisinis reguliavimas suteikia kreditoriui teisę nugincyti jo teises pažeidžiančius skolininko sandorius ir apginti savo teisėtą interesą gauti prievolės įvykdymą. Skolininkui iškėlus bankroto bylą, kreditorių teisę ginčyti skolininko sudarytus sandorius įgyvendina skolininko bankroto administratorius, galintis reikšti *actio Pauliana* bankrutuojančio (bankrutavusio) skolininko kreditorių pažeistoms teisėms ginti.
21. Viena būtinųjų sąlygų nugincyti sandorį *actio Pauliana* pagrindu, be kita ko, yra trečiojo asmens nesąžiningumas: pripažinti sandorį negaliojančiu *actio Pauliana* pagrindu galima tik tuo atveju, jei trečiasis asmuo, sudaręs su skolininku atlygintinį dvišalį sandorį, buvo nesąžiningas ([CK 6.66](#) straipsnio 2 dalis). Kasacinio teismo praktikoje sprendžiant dėl atsiskaitymo, kaip vienašalio sandorio (ne)galiojimo [CK 6.66](#) straipsnyje nustatyti sandorių nugincijimo pagrindai, kreditoriaus, su kuriuo yra atsiskaityta, sąžiningumo klausimas yra pripažįstamas kaip viena iš būtinųjų sandorio nugincijimo sąlygų, t. y. kaip trečiojo asmens, sudariusio su skolininku ginčijamą sandorį, sąžiningumo klausimas (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. balandžio 29 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-136-248/2020 26, 27 punktus; 2021 m. balandžio 28 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-119-421/2021 36 punktą).
22. Kasacinio teismo praktikoje, aiškinant bendrojo sąžiningumo principo turinį [CK 6.66](#) straipsnio kontekste, nurodoma, kad [CK 6.66](#) straipsnio taikymo prasme ginčijamo sandorio šalys laikytinos nesąžiningomis, jeigu jos žinojo ar turėjo žinoti, kad sudaromi sandoriai pažeidžia kitų kreditorių teises. Teisingumo ir protingumo principų turinys, kaip ir sąžiningumo principo, turi būti atskleidžiamas aktualių faktinių aplinkybių kontekste; tiek teisės doktrinoje, tiek teismų praktikoje pripažįstama, kad tai, kas yra protinga ir teisinga, turi būti vertinama kiekvienu konkrečiu atveju, atsižvelgiant į nagrinjamų teisinių santykių pobūdį, juose galiojančią logiką bei sąžiningos praktikos kriterijus, specifinius elgesio standartus. Komerciniuose santykiuose esminiais sąžiningumo principo elementais, t. y. pagrindiniais sąžiningo elgesio vertinimo kriterijais, turi būti laikomi protingumas bei pareiga veikti nuosekliai – laikytis to, kas pažadėta, nenukrypti nuo susiformavusios sutarties vykdymo praktikos ir tinkamai bei laiku informuoti kitą sutarties šalį apie visas reikšmingas aplinkybes. Objektivūs sąžiningumo kriterijus *actio Pauliana* byloje sprendžiant dėl trečiojo asmens sąžiningumo turi būti taikomas iš sandorio sudarymo metu buvusių pozicijų, atsižvelgiant į nagrinėjamo sandorio pobūdį, tam verslo sektoriuje egzistavusią sąžiningą dalykinę praktiką bei ginčijamo sandorio sudarymo metu buvusias aplinkybes. Spręsdamas dėl *actio Pauliana* pagrindu ginčijamo pirmenybinio sandorio šalių sąžiningumo, teismas turi vertinti ne tik tai, ar ginčijamas sandoris pažeidė kitų skolininko kreditorių interesus, bet ir tai, kokioje verslo aplinkoje veikė šalys, ar faktinės aplinkybės nesuponavo būtinumo skolininkui sudaryti ginčijamą sandorį, kokius interesus patenkinti siekė sandorį sudaręs trečiasis asmuo, atsisakymo sudaryti sandorį galimą poveikį jam, kaip verslo subjektui, bei jo paties kreditorių interesams. Ginčijamo sandorio šalių sąžiningumas turi būti vertinamas iš sandorio sudarymo metu buvusių pozicijų, t. y. pagal tai, ką numatė ar galėjo numatyti šalys pagal sandorio sudarymo metu buvusias aplinkybes, o ne *ex post* – pagal bylos nagrinėjimo metu paaiškėjusias aplinkybes (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. liepos 19 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-313-403/2018 47 punktą; 2020 m. balandžio 9 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-7-115-469/2020 56 punktą; 2020 m. balandžio 29 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-136-248/2020 30 punktą; 2021 m. balandžio 28 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-119-421/2021 32 punktą).
23. Pagal bendrąjį civilinės teisės principą sąžiningumas yra preziumuojamas, t. y. asmuo laikomas sąžiningu tol, kol jo nesąžiningumas neįrodytas. Įstatyme nustatytos sąžiningumo prezumpcijos išimtis – nesąžiningumo prezumpcijos, t. y. aplinkybės, kurioms esant daroma prielaida, kad asmuo yra nesąžiningas. Tokio teisinio reguliavimo pavyzdys yra [CK 6.67](#) straipsnis, kuriame įtvirtintos sandorio šalių nesąžiningumo prezumpcijos. Priklausomai nuo to, kuri prezumpcijų taikytina, keičiasi įrodinėjimo proceso taisyklės.
24. Kasacinio teismo išaiškinta, kad [CK 6.67](#) straipsnyje nustatytas skolininko ir trečiojo asmens nesąžiningumo prezumpcijos atvejų sąrašas. Esant bent vienam šių atvejų trečiojo asmens nesąžiningumas preziumuojamas, o trečiajam asmeniui, norinčiam šią prezumpciją paneigti, tenka įrodinėjimo našta. Kitais atvejais įrodyti trečiojo asmens nesąžiningumo faktą yra sandorį *actio Pauliana* pagrindu ginčijančio kreditoriaus pareiga. Nesąžiningumo prezumpcijos atvejų sąrašas baigtinis, todėl, nenustatčius byloje aplinkybių, įtvirtintų šio straipsnio dispozicijoje, jis netaikytinas. [CK 6.67](#) straipsnyje įtvirtintos nesąžiningumo prezumpcijos negali būti aiškinamos per plačiai, nes jos nustato išimtis į bendros taisyklės, kad skolininko nesąžiningumą turi įrodyti kreditorius (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. lapkričio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-411-611/2017, 64 punktą).
25. Kasacinio teismo konstatuota, kad prezumpcijos pagal [CPK 182](#) straipsnio 4 punktą turi reikšmės paskiriant įrodinėjimo našta. Kadangi [CK 6.67](#) straipsnyje įtvirtintos nesąžiningumo prezumpcijos yra bendrosios sąžiningumo prezumpcijos išimtis, tai kreditorius, siekdamas ieškinio patenkinimo, turi dvi alternatyvas: pirmą, įrodyti atsakovų nesąžiningumą bendrąja įrodinėjimo tvarka (šiuo atveju įrodinėjimo našta siekiant paneigti atsakovų sąžiningumo prezumpciją turi ieškovas (kreditorius)); antra, kreditorius, užuot įrodinęs atsakovų nesąžiningumą bendra tvarka, gali įrodyti aplinkybes, pagrindžiančias vienos iš [CK 6.67](#) straipsnyje nustatytų nesąžiningumo prezumpcijų taikymą. Įrodžius šias aplinkybes atsakovų nesąžiningumas bus preziumuojamas, todėl įrodinėjimo našta siekiant paneigti atsakovų nesąžiningumą ir apsiginti nuo ieškinio teks patiens atsakovams (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. balandžio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-86/2012).
26. Nagrinėjamoje byloje ieškovė, prašydama pripažinti niekiniu ir negaliojančiu ginčijamą mokėjiną *actio Pauliana* pagrindu, ieškinyje, viena vertus, išdėstė savo teisinę poziciją, kad atsakovės nesąžiningumas nėra teisiskai reikšminga aplinkybė, nes ginčijamas vienašalis sandoris, kita vertus, nurodė faktines aplinkybes, jog ginčijamą mokėjiną buvo apmokėtos trys PVM sąskaitos faktūros, atliekant mokėjiną tik 2017 m. gruodžio 11 d. PVM sąskaitos faktūros apmokėjimo terminas buvo pradelstas viena diena, o kitų dviejų PVM sąskaitų faktūrų apmokėjimo

terminai dar nebuvo suėję.

27. Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad ginčijamą mokėjimo pavedimu ieškovė sumokėjo atsakovei pagal šios išrašytas tris PVM sąskaitas faktūras, iš kurių vienos apmokėjimo terminas atliekant ginčijamą mokėjimą buvo pradelstas vieną dieną, o kitų dviejų apmokėjimo terminai atliekant ginčijamą mokėjimą nebuvo suėję. Spręsdamas dėl atsakovės, kaip trečiojo asmens, sudariusio su skolininku sandorį, sąžiningumo *actio Pauliana* taikymo aspektu, pirmosios instancijos teismas nurodė, kad labiausiai tikėtina, jog atsakovė buvo nesąžininga, nes ji nevykdė verslo subjektams kylančios didesnio atidumo pareigos pasidomėti, ar ginčo susitarimais nepažeidžiami kitų ieškovės kreditorių interesai bei įstatymai. Tokią išvadą teismas padarė, remdamasis nustatyta aplinkybe, kad nuo 2017 metų pabaigos ieškovė iš esmės nutraukė atsiskaitymus su kreditoriais, bei 2017 m. gruodžio 5 d. trišalio susitarimo dėl atsiskaitymo tvarkos sudarymo faktų.
28. Apeliacinės instancijos teismas, pakartotinai išnagrinėjęs bylą pagal atsakovės apeliacinį skundą, skundžiamu sprendimu *actio Pauliana* taikymo aspektu konstatavo, kad: ieškovė nenurodė aplinkybių, kurios galėtų patvirtinti atsakovės nesąžiningumą pagal CK 6.67 straipsnyje apibrėžtus kriterijus, todėl analizuojamu atveju atsakovės sąžiningumas yra preziumuojamas, o ieškovė, teigdama apie atsakovės nesąžiningumą, privalo tokį teiginį įrodyti (CPK 178 straipsnis); apie atsakovės nesąžiningumą būtų galima spręsti tik tuo atveju, jei byloje būtų įrodyta, kad atsakovė turėjo duomenis (žinojo) apie ieškovės neatsiskaitymą su kitais kreditoriais ir atsiskaitymo prioriteto prieš kitus kreditorius suteikimą būtent atsakovei, tačiau aptartų aplinkybių ieškovė byloje iš esmės neįrodinėjo; atsakovės, gavusios atsiskaitymą sudarius ginčijamą sandorį, nesąžiningumas nėra įrodytas.
29. Kasaciniame skunde ieškovė nurodo, kad apeliacinės instancijos teismas pažeidė CK 6.66 straipsnį, 6.67 straipsnio 5 punktą, CPK 178, 185 straipsnius, spręsdamas dėl atsakovės sąžiningumo, nepagrįstai atsakovei netaikė CK 6.67 straipsnio 5 punkte nustatytos nesąžiningumo prezumpcijos, dėl to netinkamai paskirstė šalims įrodinėjimo našta ir nepagrįstai ieškovei perkėlė įrodinėjimo našta paneigti atsakovės sąžiningumą. Kasaciniame skunde argumentuojama, kad apeliacinės instancijos teismas skundžiamu sprendimu 37 punkte nepagrįstai pažymėjo, kad „ieškovė nenurodė aplinkybių, kurios galėtų patvirtinti UAB „RRT“ nesąžiningumą pagal CK 6.67 straipsnyje apibrėžtus kriterijus“, nes: pirma, ieškovė savo ieškinyje aiškiai nurodė aplinkybes, kurios patvirtina, kad ginčo sandoriu buvo apmokėta skola, kurios dalies mokėjimo terminas dar nebuvo suėjęs; antra, atsiliepime į atsakovės kasacinį skundą, teiktą dėl Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. birželio 18 d. nutarties, ieškovė prašė taikyti CK 6.67 straipsnio 5 punkte nustatytą nesąžiningumo prezumpciją; trečia, byloje buvo nustatytos faktinės aplinkybės, pagal kurias teismas savo iniciatyva privalėjo taikyti CK 6.67 straipsnio 5 punkte nustatytą nesąžiningumo prezumpciją. Ieškovės teigimu, apeliacinės instancijos teismas, priskirdamas ieškovei įrodinėjimo našta paneigti atsakovės preziumuojamą sąžiningumą, nukrypo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos praktikos, kad nustačius (įrodžius) aplinkybes, pagrindžiančias vienos iš CK 6.67 straipsnyje nustatytų nesąžiningumo prezumpcijų taikymą, sandorį sudariusioms šalims nesąžiningumas preziumuojamas, todėl įrodinėjimo našta, siekiant paneigti nesąžiningumą ir apsiginti nuo ieškinio, tenka joms pačioms.
30. Teisėjų kolegija šiuos kasacinio skundo argumentus pripažįsta iš dalies pagrįstais. Juos vertindama, teisėjų kolegija pagrindiniu kasacinio skundo argumentu pripažįsta argumentą, kuriuo teigiama, kad apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai atsakovei netaikė CK 6.67 straipsnio 5 punkte nustatytos nesąžiningumo prezumpcijos ir taip pažeidė šią teisės normą, o kitus argumentus pripažįsta išvestiniais, priklausančiais nuo pagrindinio.
31. CK 6.67 straipsnio 5 punkte nustatyta
- nesąžiningumo prezumpcija, pagal kurią preziumuojama, kad kreditoriaus interesus pažeidusio sandorio šalys buvo nesąžiningos, jeigu sandoris sudarytas dėl skolos, kurios mokėjimo terminas dar nebuvo suėjęs, mokėjimo.
32. Nurodytos nesąžiningumo prezumpcijos taikymą pagrindžiančių aplinkybių įrodinėjimo našta, kaip jau minėta, tenka ieškinį *actio Pauliana* pagrindu reiškiančiam kreditoriui. Ji bylą nagrinėjančio teismo taikoma, kai teismas, įvertinęs byloje surinktus įrodymus ir nustatęs bei įvertinęs bylos aplinkybes, padaro išvadą, kad byloje nustatytos aplinkybės atitinka CK 6.67 straipsnio 5 punkto dispozicijoje įtvirtintas šios teisės normos taikymo sąlygas. Bylos aplinkybių nustatymas yra fakto klausimas, kurį teismas išsprendžia vadovaudamasis įrodinėjimo, įrodymų tyrimo ir vertinimo taisyklėmis, tirdamas bei vertindamas byloje surinktus įrodymus. Pagal CPK 176 straipsnį aplinkybę galima pripažinti įrodyta, jeigu byloje esančių įrodymų pagrindu susiformuoja teismo įsitikinimas tos aplinkybės egzistavimu.
33. Ieškinio pagrindas – tai faktinės aplinkybės, kuriomis ieškovas grindžia savo materialųjį teisinį reikalavimą, t. y. ieškinio dalyką. Proceso įstatyme nustatytas reikalavimas ieškinyje nurodyti faktines aplinkybes, kurių pagrindu reiškiamas reikalavimas, bei šias aplinkybes pagrindžiančius įrodymus (CPK 111 straipsnio 2 dalies 5 punktas, 135 straipsnio 1 dalies 2 punktas), tačiau nereikalaujama, kad į teismą besikreipiantis asmuo nurodytų įstatymus, kuriais grindžia savo reikalavimus, t. y. teisiskai kvalifikuotų ginčą. Teisminio nagrinėjimo dalykas nustatomas atsižvelgiant į pareikšto ieškinio dalyką ir faktinį pagrindą, taip pat į atsakovo atsikirtimų pagrindu nurodytas aplinkybes.
34. Kasacinio teismo praktikoje nuosekliai pažymima, kad faktinių aplinkybių teisinis kvalifikavimas yra teismo pareiga, kurią teismas atlieka *ex officio* (pagal pareigas), vadovaudamasis teisės normomis ir nesaistomas to, kaip šalys pačios teisiskai vertina savo veiksmus ar kitas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų faktinių pagrindų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. birželio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-176/2010; 2011 m. kovo 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-147/2011; 2019 m. lapkričio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-335-469/2019, 26 punktas). Byloje taikytinų teisės normų nustatymas, jų turinio išaiškinimas ir šalių santykių kvalifikavimas priklauso teismo kompetencijai; šalių pateiktas teisės aiškinimas teismo, nagrinėjančio bylą, nesaisto (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-167/2014 ir joje nurodyta kasacinio teismo praktika). Teisinė kvalifikacija, teisės normų aiškinimas ir taikymas ginčo santykiui yra bylą nagrinėjančio teismo prerogatyva; vykdydamas teisinį santykių kvalifikavimą, teismas įstatymą, taikytiną ginčui spręsti, pagal ieškovo nurodytas faktines aplinkybes parenka savo nužiūrą (CPK 265 straipsnio 1 dalis) ir yra nepriklausomas nuo šalių nuomonės ar pageidavimų; faktinių bylos aplinkybių teisinė kvalifikacija yra teismo prerogatyva (lot. *iura novit curia*) (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gruodžio 4 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-460-421/2018 17 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
35. Atsižvelgdama į tai, kad ieškovė ieškinyje nurodė faktines aplinkybes, jog, atliekant ginčijamą mokėjimą, tik 2017 m. gruodžio 11 d. PVM sąskaitos faktūrų apmokėjimo terminas buvo pradelstas viena diena, o kitų dviejų PVM sąskaitų faktūrų apmokėjimo terminai dar nebuvo suėję, taip pat į nurodytų aplinkybių aspektu byloje surinktus įrodymus ir pirmosios instancijos teismo nustatytas bylos aplinkybes, teisėjų kolegija, remdamasi pirmiau nurodytoje kasacinio teismo praktikoje pateiktais išaiškinimais, konstatuoja, kad nepaisant to, jog ieškovė, prašydama pripažinti niekiniu ir negaliojančiu ginčijamą mokėjimą *actio Pauliana* pagrindu, ieškinyje ir išdėstė savo teisinę poziciją, kad atsakovės nesąžiningumas nėra teisiskai reikšminga aplinkybė, bylą nagrinėję teismai turėjo išsamiai tirti ir vertinti ieškinyje jo pagrindu nurodytas aplinkybes dėl ginčijamų mokėjimų apmokėtų PVM sąskaitų faktūrų apmokėjimo terminų (ne)suejimo jų apmokėjimo metu, tirti ir nustatyti aplinkybes dėl šalių suderinta valia sulgytų mokėjimo terminų, įvertinti, ar byloje nustatytos aplinkybės atitinka CK 6.67 straipsnio 5 punkto dispozicijoje įtvirtintas šios teisės normos taikymo sąlygas, ir, priklausomai nuo tokios atitikties (ne)nustatymo, padaryti išvadas dėl CK 6.67 straipsnio 5 punkte nustatytos nesąžiningumo prezumpcijos (ne)taikymo atsakovei, tačiau, kaip matyti iš byloje teismų priimtų procesinių sprendimų turinio, tai teismų nebuvo padaryta.
36. Teisėjų kolegija skundžiamo apeliacinės instancijos teismo sprendimo motyvą, jog ieškovė nenurodė aplinkybių, kurios galėtų patvirtinti atsakovės nesąžiningumą pagal CK 6.67 straipsnyje apibrėžtus kriterijus, vertina kaip stokojantį faktinio ir teisinio pagrindimo, padarytą CK 6.67 straipsnio 5 punkto taikymo aspektu išsamiai neištyrus ir neįvertinus ieškinyje jo pagrindu nurodytų aplinkybių bei nenustačius kitų nurodytų teisės normai taikyti reikšmingų aplinkybių, taigi kaip nepagrįstą.

37. Ginčo teisinį santykį reglamentuojančios materialiosios teisės normos (ne)taikymas ginčui byloje išspręsti nenustatčius jos taikymui reikšmingų bylos aplinkybių vertintinas kaip netinkamas šios materialiosios teisės normos taikymas, todėl teisėjų kolegija, remdamasi tuo, kas išdėstyta, pripažįsta iš esmės pagrįstu ieškovės kasacinio skundo argumentą, kuriuo teigiama, kad apeliacinės instancijos teismas nagrinėjamoje byloje netinkamai taikė [CK 6.67 straipsnio](#) 5 punktą.
38. Kasacinis teismas pats negali pašalinti nustatyto materialiosios teisės normos pažeidimo, nes išvadai dėl [CK 6.67 straipsnio](#) 5 punkto (ne)taikymo byloje padaryti būtina tirti ir vertinti įrodymus, nustatyti bei vertinti faktines bylos aplinkybes, t. y. spręsti fakto klausimus, o kasacinis teismas fakto klausimų nenagrinėja ([CPK 353 straipsnio](#) 1 dalis). Ieškovės teiginiai dėl prievolių įvykdymo prieš terminus, t.y. esant dar nesuėjusiems jų vykdymo terminams, teismo turi būti patikrinami ir įvertinami analizuojant šalių suderintą valią sulygtas sąlygas dėl mokėjimo terminų bei taikant atitinkamas [CK](#) normas.
39. Nurodytais argumentais konstatavus netinkamą [CK 6.67 straipsnio](#) 5 punkto taikymą, kiti, kaip jau minėta, išvestiniai kasacinio skundo argumentai vertintini kaip neturintys įtakos skundžiamo apeliacinės instancijos teismo sprendimo teisėtumui ir vienodos teismų praktikos formavimui, todėl teisėjų kolegija dėl jų detaliau nepasisako.
40. Nustatytas netinkamas materialiosios teisės normos taikymas yra pagrindas naikinti skundžiamą apeliacinės instancijos teismo sprendimą ([CPK 346 straipsnio](#) 2 dalies 1 punktas, 359 straipsnio 3 dalis). Jį panaikinus, byla perduotina iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui. Iš naujo nagrinėjant bylą, be kita ko, išsamiai tirtinos ir vertintinos ieškinyje jo pagrindų nurodytos aplinkybės dėl ginčijamu mokėjimu apmokėtų PVM sąskaitų faktūrų mokėjimo terminų (ne)suėjimo jų apmokėjimo metu, tirtinos ir nustatytinos aplinkybės dėl šalių suderintą valią sulygtų mokėjimo terminų, nustatyti, ar ginčijamu mokėjimu prievolės įvykdytos esant (ne)suėjusiems jų vykdymo terminams, įvertintina, ar byloje nustatytos aplinkybės atitinka [CK 6.67 straipsnio](#) 5 punkto dispozicijoje įtvirtintas šios teisės normos taikymo sąlygas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

41. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. balandžio 5 d. pažymą apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, kasacinis teismas patyrė 5,40 Eur tokių išlaidų.
42. Perdavus bylą iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui, bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimas paliktinas spręsti šiam teismui.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 362 straipsniu,

nutaria:

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. birželio 17 d. sprendimą panaikinti ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Gražina Davidonienė

Sigita Rudėnaitė

Antanas Simniškis